

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 561/2013-34

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 7. marca 2014 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Jána Lubyho (sudca spravodajca) v konaní o sťažnosti V. J., zastúpeného Advokátskou kanceláriou Kubicová, Benkóczki, Baláž – advokáti, s. r. o., Záhradnícka 68, Bratislava, konajúcou prostredníctvom advokáta a konateľa JUDr. Juraja Baláža, ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práv podľa čl. 5 ods. 1 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Trnave sp. zn. 6 Tpo 54/2012 z 15. novembra 2012, za účasti Krajského súdu v Trnave, takto

r o z h o d o l :

1. Základné práva V. J. na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Trnave sp. zn. 6 Tpo 54/2012 z 15. novembra 2012 p o r u š e n é b o l i .

2. Uznesenie Krajského súdu v Trnave sp. zn. 6 Tpo 54/2012 z 15. novembra 2012 zrušuje .

3. V. J. priznáva úhradu trov konania v sume 331,12 € (slovom tristotridsaťjeden eur a dvanásť centov), ktoré mu je povinný vyplatiť Krajský súd v Trnave na účet jeho právneho zástupcu Advokátskej kancelárie Kubicová, Benkóczki, Baláž – advokáti, s. r. o., Záhradnícka 68, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovuje .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 561/2013-21 z 23. septembra 2013 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť V. J. (ďalej len „sťažovateľ“) vo veci namietaného porušenia jeho základných práv na osobnú slobodu a na vzatie do väzby iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 6 Tpo 54/2012 z 15. novembra 2012 (ďalej len „napadnuté uznesenie krajského súdu“).

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ je trestne stíhaný za trestný čin vraždy podľa § 219 ods. 1 a 2 písm. f) zákona č. 140/1961 Zb. Trestný zákon v znení zákona č. 10/1999 Z. z. (ďalej len „Trestný zákon“) formou účasti ako organizátor podľa § 10 ods. 1 písm. a) Trestného zákona.

Sťažovateľ podal 12. októbra 2012 Okresnému súdu Trnava (ďalej len „okresný súd“) žiadosť o prepustenie z väzby na slobodu (ďalej len „žiadosť o prepustenie z väzby“), v ktorej uviedol, že jeho väzba v predmetnej veci je podľa jeho názoru v rozpore so zákonom, a taktiež poukázal na to, že je vo väzbe už 10 rokov.

Krajský súd v napadnutom uznesení konštatoval, že dôvody väzby trvajú naďalej, pretože je daná obava, že sťažovateľ ako cudzinec ujde, aby sa vyhol trestnému stíhaniu, prípadne trestu, ktorý mu hrozí. Sťažovateľ namieta arbitrárnosť uznesenia krajského súdu, z ktorého nie sú zrejmé konkrétne skutočnosti preukazujúce existenciu dôvodu na ďalšie trvanie jeho väzby, ani to, či sa krajský súd zaoberal skúmaním, či jeho väzba trvá nevyhnutnú dobu s ohľadom na predchádzajúce kumulatívne väzby trvajúce spolu viac ako desať rokov. Sťažovateľ v sťažnosti poukazuje na uznesenie ústavného súdu č. k. III. ÚS 314/2012-26, podľa ktorého na skutkové okolnosti, ktoré mali byť dôvodom na uvalenie útekovej väzby v danom trestnom konaní, možno prihliadať len v počiatočnom štádiu konania, a preto namieta, že tieto okolnosti už nemohli byť dostatočné na ďalšie trvanie jeho väzby po uplynutí deviatich mesiacov. Uviedol, že neschopnosť orgánov činných v trestnom konaní pri obstarávaní dôkazov nemôže byť dávaná na ťarchu jemu s odôvodnením zložitosti prípadu pre veľký časový odstup od skutku. Sťažovateľ nesúhlasí ani s názorom krajského súdu o neprijateľnosti jeho argumentácie, že v prípade prepustenia z väzby je vylúčená možnosť jeho úteku vzhľadom na rozhodnutie o administratívnom vyhostení, na základe ktorého by bol okamžite zadržaný a umiestnený do Útvaru policajného zaistenia pre cudzincov v Medved'ove. Krajský súd odmietol tento argument s odôvodnením, že uvedený postup nie je inštitútom nahrádzajúcim väzbu.

Sťažovateľ namieta aj účelovosť jeho trestného stíhania za skutok, o ktorom bolo vedené vyšetrenie ešte v roku 1999 so záverom, že boli zistené okolnosti vylučujúce protiprávnosť, pretože „*k usmrteniu M. Ž. došlo konaním neznámej osoby, ktoré konanie napĺňa pojmové znaky nutnej obrany podľa § 13 Tr. zákona*“. Obvinenie sťažovateľa má byť založené na výpovediach svedkov, ktorí mali tieto skutočnosti oznámiť orgánom polície ešte v roku 2006, pričom orgány činné v trestnom konaní uviedli, že sa ich dozvedeli mesiac pred prepustením sťažovateľa z predchádzajúcej väzby. Sťažovateľ preto považuje

vznesenie obvinenia za účelové a poukazuje na časovú súvislosť medzi vznesením obvinenia a prepustením z väzby v inom konaní na základe uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Tost 5/2012 z 22. februára 2012.

Sťažovateľ v sťažnosti poukazuje predovšetkým na skutočnosť, že vo väzbe sa nachádza nepretržite už vyše 10 rokov, pretože po prepustení z väzby bol opätovne a ihneď vzatý do väzby v inej veci na základe účelového vznášania obvinení ako zámienky pre jeho ďalšie väzobné stíhanie. Týmto postupom sa sťažovateľ v čase podania sťažnosti ústavnému súdu nachádzal vo väzbe súvisle už 10 rokov a 4 mesiace.

Na základe uvedených skutočností sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd po prijatí jeho sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„Krajský súd v Trnave v konaní vedenom pod spis. zn.: 6 Tpo 54/2012 uznesením z 15. 11. 2012 porušil základné právo sťažovateľa na osobnú slobodu zaručenú v čl. 17 ods. 2 a ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky, právo na slobodu zaručené v čl. 5 ods. 1 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Uznesenie Krajského súdu v Trnave 6 Tpo 54/2012 z 15. 11. 2012 sa v plnom rozsahu zrušuje...

Sťažovateľovi sa v súlade s čl. 127 ods. 3 Ústavy SR priznáva primerané finančné zadosťučinenie vo výške 50.000,- eur, ktoré je Krajský súd v Trnave povinný vyplatiť sťažovateľovi na účet jeho právneho zástupcu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Krajský súd v Trnave je povinný zaplatiť sťažovateľovi trovy právneho zastúpenia v celkovej výške 331,12 Eur... na účet jeho právneho zástupcu do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.“

Ústavný súd v súlade s ustanovením § 29 ods. 3 zákona o ústavnom súde vyzval 7. októbra 2013 predsedu krajského súdu, aby sa k prijatej sťažnosti vyjadril. Vo vyjadrení z 18. októbra 2013 predseda krajského súdu uviedol:

„V kontexte prijatej sťažnosti podanej V. Y. poukazujem na nález ÚS SR pod sp. zn. I ÚS 47/2013 z 29. 5. 2013, ktorým bolo vyslovené porušenie sťažovateľových základných

práv podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy, ako aj práv podľa čl. 5 ods. 1 a 4 dohovoru uznesením krajského súdu pod sp. zn. 5 Tpo/36/2012 z 11. 9. 2012, ktorý nález rešpektujeme.

V súvislosti s dotknutým (namietaným) uznesením tunajšieho krajského súdu pod sp. zn. 6 Tpo/54/2012 z 15. 11. 2012, zastávam súčasne stanovisko, že v čase rozhodovania tunajšieho odvolacieho súdu v konkrétnom rozhodnutí (vo veci sp. zn. 6 Tpo/54/2012 zo dňa 15. 11. 2012), bolo postupované v súlade so zákonom.

V tejto súvislosti poukazujem na uznesenie Ústavného súdu SR pod č. k. III. ÚS 314/2012-26 z 3. 7. 2012 (ktoré nadobudlo právoplatnosť 13. 8. 2012), ktorým tento (Ústavný súd SR) odmietol predchádzajúcu ústavnú sťažnosť V. Y. smerujúcu do dôvodov jeho väzobného stíhania, ako zjavne neopodstatnenú. V predmetnom uznesení okrem iného ústavný súd konštatoval, že v rôznych trestných veciach obvineného V. Y. trvá väzba kumulatívne dlhú dobu. S prihliadnutím na špecifiká (preskúmaného prípadu) predchádzajúce uznesenie krajského súdu sa javí byť ešte ako ústavne udržateľné s tým, že uplynutím krátkej doby sa bude väzobný dôvod podložený len obavou z úteku pred hrozbou vysokého trestu a odkazom na to, že sťažovateľ je cudzím štátnym príslušníkom zoslabovať.

Dotknuté uznesenie tunajšieho súdu pod sp. zn. 6 Tpo/54/2012 z 15. 11. 2012 bolo vydané cca 3 mesiace po právoplatnosti predchádzajúceho citovaného uznesenia ústavného súdu (č. k. III. ÚS 314/2012-26 z 3. 7. 2012).; Zo samotného odôvodnenia tohto (uznesenia tunajšieho krajského súdu pod sp. zn. 6Tpo/54/2012 zo dňa 15. 11. 2012, je zrejmé, že sa odvolací súd v rámci preskúmavania sťažnosti podanej V. Y. zaoberal príslušnými zákonnými kritériami v smere materiálnych atribútov v podobe nie bezdôvodného realizovaného trestného stíhania vedeného voči obvinenému v priamej väzbe na dôvodnú hrozbu zo zmarenia účelu trestného konania v prípade prepustenia V. Y. z väzby, ktorá hrozba bola zrejmá jednak zo skutočnosti, že je stíhaný za spáchanie závažnej trestnej činnosti s hrozbou vysokého trestu ako aj s ohľadom na skutočnosť, že sa jedná o cudzieho štátneho príslušníka.

Vo väzbe s dôvodmi nachádzajúcimi sa v uznesení ÚS SR III. ÚS 314/2012-26 z 3. 7. 2012 s ohľadom na krátke časové obdobie (cca 3 mesiace) od právoplatnosti tohto (uznesenia ÚS SR) a vydanie napadnutého uznesenia (6 Tpo/54/2012 z 15. 11. 2012), mám za to, že predmetné uznesenie Krajského súdu v Trnave z hľadiska preskúmavania dôvodov väzby u obvineného V. Y. bolo súladné s ústavnými, resp. zákonnými princípmi

nenarušujúcimi základné práva osoby obvinenej na osobnú slobodu a bezpečnosť resp. nenarušujúcimi čl. 5 ods. 1 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.“

Predseda krajského súdu preto navrhol, aby ústavný súd sťažnosti sťažovateľa nevyhovel.

K vyjadreniu okresného súdu sťažovateľ zaujal stanovisko podaním z 31. októbra 2013, v ktorom okrem iného uviedol, že *„sa v plnom rozsahu pridrižiava písomne podanej sťažnosti, okrem odseku 2 v časti, v ktorej... pôvodne navrhoval nariadenie prepustenia V. J. z väzby, nakoľko bol V. Y. už prepustený z väzby rozhodnutím Krajského súdu v Trnave pod č. k. : 5 Tpo 39/2013-105“.*

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje ústavný súd o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok.

Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

Podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím alebo iným spôsobom, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

Ústava v čl. 17 zahŕňa v podstate všetky práva, ktoré vyplývajú aj z čl. 5 dohovoru. V prípade oboch ustanovení ide o ochranu osobnej slobody a o určenie jasných limitov pre štátnu moc v prípade zásahu do osobnej slobody fyzickej slobody.

Obsahom označených čl. 17 ústavy, ako aj čl. 5 dohovoru týkajúcich sa práva na osobnú slobodu je tak právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd neodkladne alebo urýchlene rozhodol o zákonnosti väzby a nariadil prepustenie, ak je táto nezákonná, ako aj právo nebyť vo väzbe dlhšie ako po dobu nevyhnutnú, resp. primeranú dobu, alebo byť prepustený počas konania (napr. III. ÚS 7/00, III. ÚS 255/03, III. ÚS 199/05), pričom prepustenie z väzby na slobodu môže byť v zákonom ustanovených prípadoch podmienené zárukou (III. ÚS 7/00, IV. ÚS 181/07). Z už vyslovených právnych názorov ústavného súdu vyplýva, že z hľadiska rozsahu práv garantovaných prostredníctvom čl. 17 ústavy a práv vyplývajúcich z čl. 5 dohovoru nie sú medzi týmito právami zásadné rozdiely, keďže čl. 17 ústavy zahŕňa aj práva vyplývajúce z čl. 5 dohovoru (pozri napr. III. ÚS 255/03, III. ÚS 199/05, IV. ÚS 181/07). Ústavný súd preto v predmetnej veci posudzoval možnosť

prípadného porušenia základného práva sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a jeho práva podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu spoločne, pričom zohľadňoval judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 5 ods. 4 dohovoru.

Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že každé pozbavenie slobody musí byť „zákonné“, t. j. musí byť vykonané „v súlade s konaním ustanoveným zákonom“, a okrem toho každé opatrenie, ktorým je jednotlivec pozbavený slobody, musí byť zlučiteľné s účelom čl. 17 ústavy, ktorým je ochrana jednotlivca proti svojvôli (m. m. II. ÚS 55/98, I. ÚS 177/03, III. ÚS 7/00). Ústavný súd preto v prípade namietaného porušenia čl. 17 ústavy môže a musí uplatniť určitú revíziu právomoc, avšak bez toho, aby sám hodnotil skutočnosti, ktoré viedli všeobecný súd k tomu, že uprednostnil určité rozhodnutie pred iným. Jeho úlohou ako nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) je preskúmať zlučiteľnosť opatrenia, ktorým je jednotlivec pozbavený slobody, s ústavou alebo príslušnou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách, nie však konať ako všeobecný súd tretej alebo štvrtej inštancie; takéto konanie by bolo porušením obmedzenia, ktoré vyplýva z rozdelenia ústavnej ochrany základných práv alebo slobôd medzi všeobecné súdy a ústavný súd v čl. 127 ods. 1 ústavy (I. ÚS 165/02).

Sťažovateľ namieta porušenie svojich v sťažnosti označených základných práv podľa ústavy a práv podľa dohovoru v súvislosti so zamietnutím žiadosti o prepustenie z väzby v trestnom konaní, v ktorom je obvinený z trestného činu vraždy formou účasti ako organizátor podľa § 10 ods. 1 písm. a) a § 219 ods. 1 a 2 písm. f) Trestného zákona za skutok usmrtenia M. Ž. Do väzby bol vzatý uznesením okresného súdu sp. zn. 0 Tp 12/2012 z 24. februára 2012 v spojení s uznesením krajského súdu sp. zn. 5 To 10/2012 z 13. marca 2012 s tým, že lehota väzby začala plynúť 22. februára 2012 o 15.40 h, od času, keď bol sťažovateľ zadržaný bezprostredne po prepustení z väzby v inej trestnej veci na základe uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Tost 5/2012 z 22. februára 2012. Obvinenie za trestný čin vraždy poškodeného M. Ž. bolo sťažovateľovi vznesené uznesením z 21. februára 2012.

Sťažovateľ bol vzatý do väzby z dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku, ktorý krajský súd odôvodnil tým, že sťažovateľ „je dôvodne podozrivý zo spáchania trestného činu vraždy ako organizátor podľa § 10 ods. 1 písm. a/, § 219 ods. 1, ods. 2 písm. f/ Tr. zák., pri ktorom v prípade uznania viny hrozí uloženie trestu odňatia slobody najmenej 12 rokov. Ide teda o hrozbu vysokým trestom a navyiac v osobe obvineného ide o cudzieho štátneho príslušníka, ktorý by mohol ujsť, a tak sa vyhýbať trestnému stíhaniu.“.

Sťažovateľ napadol rozhodnutie o vzatí do väzby sťažnosťou ústavnému súdu, o ktorej ústavný súd rozhodol uznesením sp. zn. III. ÚS 314/2012 z 3. júla 2012 tak, že ju odmietol ako zjavne neopodstatnenú. Ústavný súd v odôvodnení označeného uznesenia konštatoval, že:

„na skutkové okolnosti, ktoré podľa názoru krajského súdu mali byť dôvodom na uvalenie útekovvej väzby, možno prihliadať len v začiatočnom štádiu trestného konania“ a *„napadnuté uznesenie krajského súdu sa javí ešte ako ústavne udržateľné, ale uplynutím krátkej doby sa bude tento väzobný dôvod podložený len obavou z úteku pred hrozbu vysokého trestu a odkazom na to, že sťažovateľ je cudzím štátnym príslušníkom, zoslabovať“*.

Sťažovateľ podal 25. júla 2012 okresnému súdu žiadosť o prepustenie z väzby, ktorú okresný súd zamietol uznesením sp. zn. Tp 59/2012 zo 17. augusta 2012. Krajský súd zamietol sťažnosť sťažovateľa proti prvostupňovému zamietajúcemu rozhodnutiu uznesením sp. zn. 5 Tpo 36/2012 z 11. septembra 2012.

Sťažovateľ podal aj proti tomuto zamietajúcemu uzneseniu krajského súdu sťažnosť ústavnému súdu, o ktorej ústavný súd rozhodol nálezom sp. zn. I. ÚS 47/2013 z 5. júna 2013 tak, že vyslovil, že označeným uznesením krajského súdu boli porušené základné práva sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a jeho práva podľa čl. 5 ods. 1 a 4 dohovoru, a v nadväznosti na to zrušil sťažnosťou napadnuté uznesenie krajského súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Ústavný súd v tomto náleze poukázal na skutočnosť, že sťažovateľ sa nachádza vo väzbe vo viacerých súbežne či následne vedených konaniach už viac ako desať rokov, a aj v kontexte týchto osobitých okolností dospel k záveru, že uznesenie krajského súdu nie je presvedčivo odôvodnené, keď krajský súd považoval za dôvod pre ďalšiu väzbu sťažovateľa kombináciu faktov, že (i) sťažovateľ sa nezdržiaval v mieste svojho pobytu, (ii) je cudzincom, (iii) že hrozí vysoký trest, a tým, že (iv) vec je v štádiu prípravného konania s možnou potrebou vykonať procesné úkony za účasti sťažovateľa. Ústavný súd poukázal aj na tú skutočnosť, že medzi uznesením krajského súdu z 13. marca 2012, ktoré bolo preskúmané v konaní vedenom pod sp. zn. III. ÚS 314/2012, a uznesením krajského súdu z 11. septembra 2012, ktoré bolo predmetom konania vedeného pod sp. zn. I. ÚS 47/2013, uplynula doba pol roka, pričom skutkové okolnosti odôvodňujúce väzobný dôvod, na ktoré poukázal krajský súd, sa nezmenili, resp. nepristúpil žiadny relevantný dôvod na podporu ďalšieho trvania väzby sťažovateľa.

Uznesenie krajského súdu, v súvislosti s ktorým sťažovateľ namieta porušenie svojich v sťažnosti označených základných práv podľa ústavy a práv podľa dohovoru v tomto konaní, bolo vydané 15. novembra 2012 (t. j. po viac ako 2 mesiacoch od ústavným súdom neskôr zrušeného uznesenia) a krajský súd ním zamietol žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby. V danom čase sa trestná vec sťažovateľa nachádzala v štádiu prípravného konania a väzba sťažovateľa v tomto konaní trvala 9 mesiacov na základe jej predĺženia do 22. februára 2013 uznesením okresného súdu z 23. augusta 2012 v spojení s uznesením krajského súdu sp. zn. 6 Tpo 42/2012 z 30. augusta 2012. Aj ostatne označené rozhodnutie krajského súdu sťažovateľ napadol sťažnosťou, o ktorej ústavný súd rozhodol uznesením sp. zn. III. ÚS 352/2013 z 28. augusta 2013 tak, že ju odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

Krajský súd v napadnutom uznesení dospel k záveru, že dôvody pre ďalšiu väzbu sťažovateľa stále trvajú, keď uviedol, že *„útekové dôvody väzby u obvineného V. J. pretrvávajú aj v aktuálnom štádiu trestného stíhania. Tieto (dôvody väzby) sú pritom podporené jednak formálno-procesnými podmienkami v podobe vydaného uznesenia o trestnom stíhaní obvineného, ako aj v podobe materiálnych podmienok, ktoré majú svoj*

základ v tom, že vedené trestné stíhanie nie je realizované na nedôvodnom základe, pričom vzhľadom na charakter šetrenej trestnej činnosti pretrváva dôvodná obava, že v prípade prepustenia na slobodu by obvinený mohol mať dôvodne ďalší priebeh šetrenia veci pobytom na neznámom mieste, resp. tým, že ujde, ktorá obava je zvýraznená skutočnosťou, že sa jedná o cudzieho štátneho príslušníka. Samotný argument obvineného prezentovaný v tom smere, že v prípade prepustenia na slobodu by bol umiestnený do útvaru policajného zaistenia pre cudzincov Medved'ov, podľa názoru odvolacieho súdu nevytvára reálnu záruku v tom, že by nedošlo k zmareniu ďalších úkonov trestného stíhania.“

Podľa § 71 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku obvinený môže byť vzatý do väzby len vtedy, ak doteraz zistené skutočnosti nasvedčujú tomu, že skutok, pre ktorý bolo začaté trestné stíhanie, bol spáchaný, má znaky trestného činu, sú dôvody na podozrenie, že tento skutok spáchal obvinený a z jeho konania alebo ďalších konkrétnych skutočností vyplýva dôvodná obava, že ujde alebo sa bude skrývať, aby sa tak vyhol trestnému stíhaniu alebo trestu, najmä ak nemožno jeho totožnosť ihneď zistiť, ak nemá stále bydlisko alebo ak mu hrozí vysoký trest.

Ústavný súd vo svojej judikatúre k čl. 17 ústavy stabilne uvádza, že ústavné záruky osobnej slobody jednotlivca sa v prípade väzby len odkazom na zákonnú úpravu nevyčerpávajú. V materiálnom zmysle slova ústava vyžaduje, aby rozhodnutie súdu o väzbe zodpovedalo jednak významu zaručenej osobnej slobody a jednak „dôvodom a času ustanovenému zákonom“. Z čl. 17 ods. 5 ústavy je evidentné, že „rozhodnutie“, „dôvody“ a „čas, na ktorý možno vziať do väzby“, tvoria jeden celok. Vzhľadom na to, že „osobná sloboda“ je ústavne garantovaným princípom a „pozbavenie slobody – väzba“ je výnimkou z neho, musí úvaha súdu o existencii zákonom ustanovených dôvodov a času väzby v konkrétnom prípade zodpovedať vždy tomuto vzťahu medzi princípom a výnimkou. Výnimočnosti tohto prostriedku musí zodpovedať aj jeho čas použitia tak, aby väzba nepresiahla v konkrétnom prípade s ohľadom na jeho okolnosti nevyhnutnú dobu. Trvanie väzby možno totiž v konkrétnom prípade ospravedlniť, len ak existujú jasné náznaky skutočného verejného záujmu, ktoré napriek prezumpcii nevinny prevažujú nad právom obvineného na osobnú slobodu (I. ÚS 165/02).

Ústavný súd konštantne poukazuje na judikatúru EŠLP, podľa ktorej pojem „zákonosti“ väzby podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru má ten istý význam ako v odseku 1 tohto článku. Otázka, či je väzba zákonná, má byť vyriešená nielen s poukazom na vnútroštátny zákon, ale aj na znenie dohovoru, všeobecné zásady v ňom obsiahnuté a účel obmedzení, ktoré pripúšťa čl. 5 ods. 1 dohovoru. V zmysle čl. 5 ods. 4 dohovoru je osoba vo väzbe oprávnená na preskúmanie procesných a hmotných podmienok, ktoré sú podstatné pre „zákonosť“ tejto väzby v zmysle dohovoru (napr. rozsudok vo veci Brogan and Others v. Anglicko z 29. 11. 1988, séria A, č. 154-B, bod 65 a už citovaný rozsudok vo veci Jecius v. Litva, bod 100).

Požiadavka preskúmania hmotných podmienok („substantive requirement“) znamená povinnosť preskúmať okolnosti svedčiace pre a proti väzbe a rozhodnúť s poukazom na kritériá právne, či sú dané dôvody opodstatňujúce väzbu, ako aj prepustiť osobu na slobodu, pokiaľ také dôvody neexistujú (napr. rozsudok vo veci Schiesser v. Švajčiarsko zo 4. 12. 1979, séria A, č. 34, bod 31). Táto povinnosť zahŕňa aj preskúmanie odôvodnenosti podozrenia zo spáchania trestného činu, na základe ktorého došlo k zadržaniu, a preskúmanie, či zadržanie a následná väzba sledujú legitímny účel (Ilijkov v. Bulharsko, rozsudok z 26. 7. 2001, bod 94). Odôvodnenosť podozrenia predpokladá existenciu skutočností alebo informácií, ktoré objektívnemu pozorovateľovi umožnia urobiť záver, že daná osoba mohla spáchať trestný čin (Michalko v. Slovenská republika, rozsudok z 21. 12. 2010, body 112 a 113). Konanie musí vykazovať znaky, ktoré v danom čase podľa platného vnútroštátneho práva napĺňa skutkovú podstatu trestného činu (rozhodnutie Lukanov v. Bulharsko z 20. 3. 1997), a musí byť jasné, o aký konkrétny trestný čin ide (rozhodnutie vo veci Berktaş c. Turecko z 1. 3. 2001).

Vo vzťahu k námietke sťažovateľa týkajúcej sa účelového vznesenia obvinenia v čase, keď bol prepustený z väzby v inom konaní, sa ústavný súd už vyjadril v uznesení sp. zn. III. ÚS 314/2012 z 3. júla 2012, ktorým odmietol sťažnosť sťažovateľa ako zjavne neopodstatnenú. Ústavný súd sa stotožňuje so závermi uvedenými v tomto uznesení, a preto nepovažuje za potrebné sa k tejto námietke opätovne vyjadrovať. Ústavný súd sa v tomto

konaní zameran na posúdenie, či sa krajský súd pri rozhodovaní o sťažnosti zaoberal námietkou sťažovateľa o neodôvodnenosti jeho obvinenia.

Krajský súd konštatoval, že dôkazy zabezpečené v trestnom konaní ku dňu jeho rozhodovania neoslabil zásadným spôsobom podozrenie, že sa sťažovateľ dopustil trestného činu vraždy. Z trestného spisu vo veci sťažovateľa ústavný súd zistil, že na sťažovateľa bola v tejto veci podaná obžaloba a okresný súd vedie o nej konanie pod sp. zn. 2 T 5/2013. Ústavný súd preto považuje základnú materiálnu podmienku väzobného trestného stíhania sťažovateľa, a to dôvodné podozrenie zo spáchania trestného činu, za ktorý mu bolo vznesené obvinenie, za splnenú.

Z legálnej definície dôvodu tzv. útekovej väzby podľa § 71 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku vyplýva, že hrozba vysokého trestu a absencia väzby obvineného na určité miesto (nemá stále bydlisko) sú okolnosťami, ktoré legitímne odôvodňujú obavu, že obvinený môže ujsť v snahe vyhnúť sa trestnému stíhaniu alebo trestu.

Obdobne tak EŠLP považuje závažnosť obvinenia a s tým súvisiacu hrozbu vysokého trestu za relevantný faktor pri posudzovaní nebezpečenstva úteku alebo pokračovania v trestnej činnosti. Súčasne však zdôrazňuje, že závažnosť obvinenia sama osebe nemôže ospravedlňovať dlhú dobu väzby (Ilijkov v. Bulharsko, rozsudok z 26. 7. 2011, body 80 a 81).

V prípade sťažovateľa nebola hrozba vysokým trestom (trestná sadzba 12 až 15 rokov odňatia slobody) jedinou okolnosťou, ktorou krajský súd odôvodnil existenciu dôvodu väzby podľa § 71 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku. Ďalšou bola skutočnosť, že sťažovateľ je cudzinec, ktorý nemá v Slovenskej republike povolený trvalý ani tolerovaný pobyt, čo v kombinácii so závažnosťou obvinenia podľa názoru krajského súdu odôvodnilo nevyhnutnosť väzby sťažovateľa pre dosiahnutie účelu trestného konania ako legitímneho verejného záujmu, ktorý prevážil nad právom sťažovateľa na osobnú slobodu.

Uznesenie krajského súdu neobsahuje ďalšie okolnosti týkajúce sa osoby sťažovateľa alebo trestnej veci, ktoré by boli relevantné pri posúdení dôvodu ďalšieho trvania jeho väzby. Úlohou ústavného súdu nie je zisťovať, či takéto ďalšie okolnosti existujú/existovali v čase rozhodovania krajského súdu, pretože ústavný súd nemôže dopĺňať rozhodnutie krajského súdu, ktorý v tomto prípade disponoval právomocou rozhodnúť o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby. Ústavný súd môže vychádzať len z obsahu napadnutého uznesenia.

Sťažovateľ v sťažnosti namieta, že krajský súd neskúmal, či s prihliadnutím na predchádzajúce kumulatívne väzby trvajúce spolu viac ako 10 rokov možno jeho väzbu odôvodnenú obavou z úteku pred hrozbou vysokého trestu a poukazom na cudziu štátnu príslušnosť považovať za nevyhnutnú. Sťažovateľ kladie dôraz na celkovú dobu, ktorú dosiaľ strávil vo väzbe.

Sťažovateľ bol prvýkrát vzatý do väzby uznesením Okresného súdu Banská Bystrica sp. zn. Tp 36/02 z 27. júna 2002 s tým, že väzba začala plynúť 25. júna 2002 o 13.45 h. Do väzby bol vzatý v konaní vedenom pre podozrenie z trestného činu podvodu spolupáchateľstvom podľa § 9 ods. 2 a § 250 ods. 1, 4 písm. a) a ods. 5 Trestného zákona. V ďalšom období bol sťažovateľ postupne obvinený z viacerých rôznych trestných činov a v týchto konaniach bol buď súčasne alebo následne vzatý do väzby. Dôvody väzby boli osobitne skúmané v každom konaní.

Podľa názoru ústavného súdu nemožno bez ďalšieho tvrdiť, že celková doba, ktorú sťažovateľ dosiaľ strávil vo väzbe, sama osebe relativizuje existenciu dôvodu ďalšieho trvania jeho väzby. Dôvody väzby je potrebné skúmať vo vzťahu ku každému konaniu samostatne. Je tiež potrebné podotknúť, že sťažovateľ vo svojej argumentácii o dosiaľ vykonanej väzbe nezohľadňuje dobu pripadajúcu na právoplatne uložený a vykonaný trest odňatia slobody.

Na druhej strane nemožno špecifickú okolnosť dlhého obdobia väzby v rôznych konaniach opomínať ako irelevantnú a je potrebné ju zohľadniť v kontexte stavu a výsledku

restných konaní, na dosiahnutie účelu ktorých boli väzby sťažovateľa nariadené. Ústavný súd zistil, že sťažovateľ bol dosiaľ právoplatne odsúdený jedenkrát, a to rozsudkom Okresného súdu Bratislava II sp. zn. 3 T 72/2009 z 12. apríla 2009 v spojení s rozhodnutím Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 4 To 74/2010 z 13. júla 2010 za restný čin legalizácie príjmu z restnej činnosti podľa § 252 ods. 3 Restného zákona, za čo mu bol uložený rest odňatia slobody v trvaní štyroch rokov. Sťažovateľ rest vykonal 13. júla 2010. V ďalšom právoplatne skončenom súdnom konaní bol sťažovateľ oslobodený spod obžaloby pre restný čin vraždy spolupáchateľstvom podľa § 9 ods. 2 a § 219 ods. 1 a 2 písm. a) Restného zákona rozsudkom Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 4 T 106/09 z 21. júla 2011 v spojení s rozhodnutím Krajského súdu v Bratislave z 18. apríla 2013. V tomto kontexte sa ďalšia väzba sťažovateľa (bez pristúpenia iných okolností) legitimizovaná napadnutým rozhodnutím krajského súdu nejaví ako nevyhnutný prostriedok na dosiahnutie účelu restného konania.

Sumarizujúc všetky uvedené okolnosti, ústavný súd konštatuje, že napadnuté uznesenie krajského súdu bolo vydané viac ako dva mesiace potom, ako krajský súd rozhodol v tom istom restnom konaní o väzbe sťažovateľa uznesením z 11. septembra 2012, ktoré ústavný súd zrušil nálezom sp. zn. I. ÚS 47/2013 v nadväznosti na záver, že ďalšia väzba sťažovateľa na základe dôvodov uvedených v predmetnom uznesení nie je v súlade s jeho základným právom podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a právom podľa čl. 5 ods. 1 a 4 dohovoru. Krajský súd neuviedol v napadnutom uznesení ďalšie, t. j. iné skutočnosti, ktoré by odôvodňovali trvanie dôvodu útekovej väzby, resp. by odôvodňovali existenciu iného väzobného dôvodu.

Ústavný súd preto dospel k záveru, že napadnutým uznesením krajského súdu v súvislosti s dôvodmi trvania väzby sťažovateľa bolo porušené jeho základné právo na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a jeho právo na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 a 4 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

Sťažovateľ tiež navrhuje, aby ústavný súd zrušil napadnuté uznesenie krajského súdu a aby mu priznal finančné zadosťučinenie v sume 50 000 €.

Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší.

Podľa § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže

a) prikázať, aby ten, kto základné právo alebo slobodu porušil svojou nečinnosťou, vo veci konal...,

b) vrátiť vec na ďalšie konanie,

c) zakázať pokračovanie v porušovaní základného práva alebo slobody, alebo

d) prikázať, aby ten, kto základné právo alebo slobodu porušil, obnovil stav pred porušením základného práva alebo slobody.

Vychádzajúc z čl. 127 ods. 2 prvej vety ústavy a § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde, ústavný súd zrušil napadnuté uznesenie krajského súdu (bod 2 výroku tohto nálezu).

Je všeobecne známou skutočnosťou, že potom, ako ústavný súd nálezom sp. zn. I. ÚS 47/2013 z 5. júna 2013 zrušil uznesenie krajského súdu sp. zn. 5 Tpo 36/2012 z 11. septembra 2012 a vec mu vrátil na ďalšie konanie, krajský súd rozhodol 17. septembra 2013 o prepustení sťažovateľa z väzby a sťažovateľ bol následne vyhostený na Ukrajinu.

Z tohto dôvodu sa už javí ako neúčelné, aby ústavný súd vrátil vec krajskému súdu na ďalšie konanie. V súčasnosti už totiž nemožno, a ani nie je ani racionálne skúmať dôvodnosť trvania väzby sťažovateľa so spätnou účinnosťou, teda za dobu minulú (II. ÚS 116/2011).

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadostučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadostučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Cieľom primeraného finančného zadostučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý

vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Ústavný súd nálezom sp. zn. I. ÚS 47/2013 z 5. júna 2013 nevyhovel návrhu sťažovateľa na priznanie finančného zadosťučinania s odôvodnením, že nie je účelné ani vhodné, keďže vyslovenie porušenia sťažovateľom označených práv a priznanie náhrady trov konania považoval v okolnostiach danej veci za dostačujúce. Vzhľadom na to, že sťažovateľ bol po doručení sťažnosti ústavnému súdu prepustený z väzby uznesením krajského súdu, ústavný súd nezistil dôvody na to, aby v tejto veci rozhodol o nároku na priznanie finančného zadosťučinenia inak, ako už bolo predtým rozhodnuté vo veci vedenej pod sp. zn. I. ÚS 47/2013. Z uvedeného dôvodu ústavný súd žiadosti sťažovateľa o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku jeho právneho zastúpenia v konaní o jeho sťažnosti Advokátskou kanceláriou Kubicová, Benkóczki, Baláž – advokáti, s. r. o., Záhradnícka 68, Bratislava. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2012, ktorá bola 781 €.

Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších prepisov (ďalej len „vyhláška“), a to každý úkon po 130,16 €, t. j. spolu 260,32 €, čo spolu s režijným paušálom 2 x 7,81 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 275,94 €. Keďže advokát je platcom dane z pridanej hodnoty [ďalej len „DPH“ (na základe predloženej fotokópie osvedčenia o registrácii pre DPH)], uvedená suma bola zvýšená o DPH vo výške 20 % podľa § 18

ods. 3 vyhlášky a podľa zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov. Trovy právneho zastúpenia vrátane započítania DPH a režijného paušálu boli priznané v celkovej sume 331,12 €.

Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP) v lehote uvedenej v bode 3 výroku tohto nálezu.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. marca 2014